

ITALIENSKA ÄNGEN

Per-Olof Jansson
juni 2016

ITALIENSKA ÄNGEN

Namnet myntades med största sannolikhet strax efter det första världskriget, då flygbesök gjordes i Ängelholm både 1919 och 1920. Aviatörer i Enoch Thulins fotspår tog med sig en rad av tidens kändisar på rundturer mot betalning.¹

Någon av dem tyckte att en äng mellan Magnarp och Vejbystrand såg ut som en kartbild av den Apenninska halvön från luften.

Dessutom gjorde Elsa Andersson, Thulins sista elev med aviatörsdiplom 203 från 30 juni 1920, en passagerarflygning med en journalist samma sommar från Ljungbyhed till Göteborg.² Det är inte omöjligt att även denne observerade att ängen såg ut som Italien uppifrån.

Det gamla fiskeläget vid Vejbystrand hade under 1920-talet alltmer antagit karaktären av badort, en mycket omtyckt sådan. 1929 hade antalet badgäster kunnat räknas till sju à åtta hundra. Uthyrningen av lägenheter och enkelrum gick bra. Beläggning var god på ortens pensionat: Restaurant Vejbystrand, doktor Lindahls pensionat 'Villa Maria', fru Magnussons barnpensionat och Larssons pensionat från 1930.³

Det stora sanatorieområdet, som inte fick beträdas av gemene man, hade emellertid delat orten så att de som bosatt sig söder där om, kände behov av en egen badortsförening i slutet av 20-talet. "Föreningen Vejby Havsbad" bildades den 15 juli 1930. Byggmästare Henning Eriksson blev dess förste ordförande. Arkitekt Algot Johansson påbörjade en kartläggning av skogsområdet och badstranden. Ett av syftena var att finna mark för anläggande av en tennisbana.

Vid en extra föreningsstämma den 2 augusti 1931 informerade styrelsen om att ett markområde kallat "Italienska ängen" hade förhyrts av hemmansägare i Vejby.⁴

Skälet var att bygga en tennisbana. Tennis var på den tiden en exklusiv sport, som inte minst spelades på bad- och turistorter. Tanken var att anlägga den i cement, troligen för att ängarna vid Magnarpsbäcken svämmade över ibland och gjorde marken sank. Området kallades tidigare i folkmun för "Falkska ma'n" efter skogsvårdaren Elof Falk, som hade sitt torp några hundra meter öster där om.

Italienska ängen på vykort från 1935

Harriet Falk berättar:

"Jag kan minnas att det rann en bäck med rött vatten från ett kärr vid korsningen Blåmesvägen/Skogsvägen. Den gick längs Sigrids väg, genom fastigheten Falkvägen 15, sneddade över gamla Granhaga kolonin och letade sig fram till Magnarpsbäcken. Det är möjligt att den bidrog till sankheten i området.

- Vid kärret växte det gula hallon, som vi plockade på väg till Magnarps skola. Det var en farlig plats, som vi varnades för av föräldrar och lärare."

Namnet "Italienska ängen" var alltså redan vedertaget när Algot Johansson tog över som ordförande 1932. Han skulle bli den drivande kraften i flera decennier framöver. Övriga i styrelsen vid denna tid var Åke Svensson, Gunnar Falk, Yngve Falk, Henning Eriksson och Carl Lundblad.

Platsen röjdes för att ge plats för tennisbanan och den karaktäristiska "kartbilden" från luften försvann. Dock inte namnet, som snarare stärktes då en berest man kom på besök till en av styrelsemedlemmarna. Han tyckte att det vilade något av Italiens och Capris storstilade natur över området, när han fick se ängen i sin sommarskrud.

Det finns också obekräftade uppgifter om att italienska romer skulle ha slagit sommarläger på ängen och på så vis gett upphov till namnet.

Skogsvägen, Vejbystrend.

Det fanns de som i likhet med Magnarps badortsförening ville "släppa synden lös" och arrangera sommarfester till förmån för badortens utveckling. Den ökande befolkningen på sommaren ville förlusta sig någon nöjeskväll. Varför inte med dans och musik?

Markområdet som arrenderades hade gradvis utökats och omfattade 8 725 m² inför årsmötet 1935. I den förväntade nya byggnadsplanen, som var under utarbetande av kommunen, tänkte man sig området som tomtmark för bebyggelse. Det fanns även krafter i rörelse för att förvärva området till tivoliverksamhet. Havsbadsföreningens styrelse föreslog därför, efter ingående prövning, att ängen skulle förvärfvas för att säkra dess framtida status som samlingsplats och rekreationsområde för de omkringboende. Det begärda priset var kr. 9 175:-, vilket var en ansevärd summa vid denna tid, då en normal årslön uppgick till några tusenlappar. Förslaget antogs och finansieringen skedde genom inteckningar och borgenslån. Pengar hade också inlutit genom de sommarfester, som man sedan några år hade anordnat på ängen.

Stig Olsson berättar:

"Det är nog ingen överdrift att säga att det från och till rådde viss osämja mellan badortsföreningarna. Ordförande Algot Johansson var drivfjädern bakom danserna, som drog in en del slantar till föreningen. Han hade mycket att stå i och krävde att alla inblandade dansade efter hans pipa. Det gällde nog också min farmor Matilda Olsson, gift med klockemakaren Petrus. Hon hade varje sommar hedersuppgiften att göra sillasmörgåsar i Algots kök, som sedan bars till serveringen i borten ända av ängen. Jag var ofta som barn med farmor i köket och fick ta hand om gavlarna på äggen. En vejbypåg var ju alltid hungrig.

- Förutom serveringen fanns skjutbana och någon slags spel med kort och ett hjul som snurrade tills stoppet gav vinst. Vid detta spel brukade vi ungar leta efter tappade pengar dagen efter. Att hitta en 25-öring eller tolvskilling var höjden av lycka. Chanserna var ganska goda eftersom åtskilliga fickpluntor tömdes under kvällen och i takt därmed ökande berusning som gjorde att slantarna inte alltid hamnade där de skulle. De två stadiga vakterna med uniformsmössa och armbindel kunde inte helt hindra supande som liksom hörde till en danskväll. Ibland kunde man bli vittne till ganska våldsamma ingripanden, vilket blev ett spännande inslag på lördagskvällen."

Någon tennisbana blev emellertid inte anlagd innan det Andra världskriget brakade loss och all fokus riktades åt annat håll. Sommarfesterna bestod dock och den nybildade hemmaorkestern "Vejbypojkarna", med barberaren Nylén i spetsen, anlätades ofta. De hade vid dessa tillfällen först en timmes konsert på eftermiddagen och spelade sedan till dans på kvällen.

Ängen användes tidigt som samlingsplats för dans och musik. Glada midsommarfirare år 1926

Stig Olsson berättar vidare:

"Jag fyllde 17 år och tog realen 1948. Blev som många andra vejbypågar förälskad i en badgästatös, som jag till en början blygt närmade mig på Italienska ängen. Vid denna tid ordnades två eller tre danser varje sommar, som emellertid inskränktes till ett danstillfälle på grund av klagomål från kringboende.

- Dansen ägde rum på samma ställe som idag och för tillträde till banan krävdes dansbiljetter som kunde inhandlas bredvid. Jag har glömt vad det kostade, kanske var det 25 öre eller så. Vid de två insläppen stod vakter som tog emot biljetterna. Orkestrarna var mest lokala band och jag minns att frisören Nylén spelade bas. Han hade ju också en kiosk på Byvägen i många år. Förstärkare eller annan el ingick inte i den tidens spelande men banan var för det mesta full av dansande.

- Efter sista dansen, då man alltid bjöd upp den som man trodde sig ligga bra till hos, kanske svärma nere vid stranden eller följa med hem, vidtog så hemfärden som för de flesta blev på cykel. Hundratals cyklar kantade Skogsvägen så det gällde att hitta sin egen. Alla var utan lås och jag minns inte att jag någonsin såg någon bil där.

- För vejbypågarna var sommaren ett paradiset med alla koloni- och badgästapigor som ofta besökte Italienska ängen. Dessutom fanns på KVK ett hundratal unga tjejer som företrädesvis bodde på det så kallade Bölet, dit inga män hade tillträde. Det kanske är överflödigt att påpeka att dessa regler ofta åsidosattes. Många historier berättas om dramatiska besök på denna plats. Men resultatet blev ibland giftermål och familjebildning. Sålunda träffade min mor Margit från Stockholmstrakten min far Tage, eldare på KVK, någon gång på 20-talet. "

Midsommarfirande 1947

Med hästkortege från hamnen

Birgitta Annertz berättar:

"På midsommarafton kunde barnen åka i lövad skrinna från hamnplanen till Italienska ängen. Det var min pappa som kom på det någon gång efter kriget. Jag vet inte hur länge man höll på, men man körde inom ålderdomshemmet på Viloheimsvägen och "Vejbyflickorna" spelade för de gamla där.

- Vi hade dubbeltomten mitt emot ängen. Den ena var obebyggd och full av sly som kunde användas att klä midsommarstången med. Pappa var med i badortsföreningens styrelse och mycket god vän med ortsbefolkningen.

- Efter kriget ordnade havsbadsföreningen vägunderhåll och belysning inom området. Dessutom en campingplats nere vid udden då bilarna började bli vanliga. Festkommittén arrangerade förutom midsommarfirande, även två fester på ängen under juli månad som förtjänstfullt bidrog till föreningens ekonomi."

Midsommarkortege genom byn 1947

Astrid Hansson berättar:

"Vi var alltid borta på campingen vid Borgs på somrarna och gick och dansade på Italienska ängen. En gång satte jag mig på en bänk där som brakade samman och jag fick fingret i kläm så att det blev alldeles platt. Kompisarna fick ta mig till sanatoriet för omplåstring. Under 1950- och 60-talen fortsatte sommarfesterna och orkestrar som Herbert Frosts istappar från Helsingborg spelade upp till dans.⁵ Dessförinnan hade man kanske laddat upp med några "lemonader" på Borgs camping."

När det inte var fest samlades ofta barnkolonierna på ängen för lekar och picknick i det gröna.⁶

Trettio års väntan innan tennisbanan fanns på plats

Inte förrän 1963, då Föreningen Vejby Havsbad bildade en tennissektion, gick detta att förverkliga. Man mötte först motstånd till idén, men kom igång tack vare den pådrivande kraften, arkitekt Algot Johansson.

I juni 1964 stod banan spelklar. Den hade kostat kr 17 000.- plus mycket frivilligt arbete av medlemmarna. Man fick inget bidrag från Barkåkra kommun, utan tog banklån med Ängen som säkerhet. Amortering och ränta skulle finansieras med spelavgifter om 6:-/timme.

Styrelsens medlemmar hade schemalagd jourtjänst och öppnade tennisbanan varje morgon kl. 7 och stängde den kl. 22. Drivande krafter i tennissektionen var bl.a. Nils Gunnar Wåhlberg, Lars-Inge Nyström och Björn Amelin, som tillsammans med sommarjobbade tonårsgrabbar skötte banan.

Man anordnade tre tävlingar årligen. Den första "Midsommarblixten" vanns av Ulf Brolin 1964. Han blev också den förste Vejbystrandsmästaren samma år och fick en inteckning i "Sko-Rönne kannan". Dessutom avhölls en pojk- / flickturnering.

Under sommaren arrangerades också tenniskurser under ledning av bl.a. Lars Strand, Ulf Wilander, Stefan Lilliebäck och Marianne Westberg.

Exploateringsplaner startade protestvåg

Bevarandet av ängen krävde stora arbetsinsatser från olika håll när exploatering för olika ändamål kom på tal. 1962 presenterade dåvarande distriktslantmätaren ett förslag som delade ängen i vil-latomter. Senare var det Sommarsol som ville bebygga delar av ängen. Protesterna blev livliga och beslutsfattarna fick tänka om.⁷

1983 stod striden hård då kommunen hade planer på att expropriera mark för anläggande av en väg på västra delen av ängen. Stora delar av befolkningen i Vejbystrand samt pressen fick engageras för att kunna avvärja tilltagandet. Det var i detta sammanhang som Hasse Andersson skrev sin sedermera riksbekanta låt "Dans på Vejby Ängar" och han var ett gott stöd i kampen mot "inkräkterna".

Tennisbanan utarrenderades i slutet av 80-talet till Vejbystrands tennisklubb och drevs i en särskild sektion av dem. Idag finns banan inte kvar, men däremot dansbanan!

Den är nyrenoverad sedan september 2015 genom Vejbyföreningens försorg, som efter badortsföreningarnas sammanslagning 1990, numera äger och sköter Italienska ängen.

Sonja Ljunghill var uppskattad speleman under många festdagar. Här spelar hon för en liten beundrare 1987. Povel Randén på gitarr och Björn Hörwing på dragspel var också trogna musikanter under flera år.

En ny generation musikanter tog sedermera vid. Här spelar bröderna Blomsterberg gitarr och sjunger midsommarafton 2014.

Italienska ängen och midsommarfirandet har alltid varit en viktig träffpunkt för bybor, sommarvärdar och vänner. Så här firade man 2008.

Det är ingen riktig midsommar utan dans och lek på Italienska ängen. Midsommar 2013.

KÄLLOR

- 1 Ängelholms hembygdsbok 2005, "Flyget kom 18 juli 1913", Ove Torgny. Sid. 122.
- 2 www.strovelstorp.nu/?page_id=184. "Elsa Andersson". © Strövelstorps Byalag 2001.
- 3 Ängelholms hembygdsbok 2007. "Vejbystrand blir alltmer badort" sid. 26.
- 4 Föreningen Vejby Havsbud 60-årsjubileum 1930-1990. Carl-Gunnar Westberg.
- 5 Gunnar Bernstrups blogg 20120513.
- 6 Rakel Larsson, Bjärebygdens årsbok 1990.
- 7 Föreningen Vejby Havsbud 60-årsjubileum 1930-1990. Carl-Gunnar Westberg.